



Величка Настрадаинова

Срам за троянци
прославени и пълногръди
дарданки...

Щом като тъй се потрудиха, седнаха те на гошавка,
никой от нищо лишен не остана на пира им равен,
свойта охота за вино и ядене щом утолиха,
юноши с вино напълниха кратери чак до венеча,
чаши наляха и редом раздаваха щедро на всички.
Целия ден непрестанно те молеха бога със песен...

ОМИР, „ИЛИАДА“

Молеха бога!

Защо им трябваше да ме молят? И въобще от къде на къде „бог“?

Разбирам, на това стъпало на развитие всяко мислещо същество има нужда от светъл пример. Ето защо жителите на тая планета са го сътворили във въображението си и са ги нарекли „бог“. Това е добре. Спомага за усъвършенствуването им.

Но на мен ми е малко неудобно постоянно да служа за пример.

Когато долетяхме тук и хората на часа ни обявиха за богове, ние опитахме да ги разубедим, но от това произлезе само нова бъркотия – хората веднага измислиха, че старият бог Кронос е свален и властта на Олимп е завзета от нови богове.

Ние отначало приемахме всичко на смях. Даже си устроихме нещо като карнавал, където всеки играеше ролята, съчинена му от хората.

След това май се увлякохме и ... измисленото стана истина.

И така ние нямахме възможност да се върнем на Елисея, заселихме се на Земята и влязохме в общение с жителите ѝ.

Най-близките ни съседи са елините. С тях бяхме в най-тесен допир. А щом децата от смесените бракове между „богове“ и хора ни нарекоха майки и бащи ... ние съвсем се размекнахме.

Угаждахме на всевъзможните им желания. Понякога това свършваше катастрофално. Както в случая с моя родственик Хелиос, който изпълни молбата на Фаетон – сина си от смъртна жена. Даде му да управлява ракетата, с която следеше състоянието на планетата. Момчето я разби. Унищожи и себе си, и едно от малкото летателни средства, които ни бяха останали.

И други глупави молби изпълнихме за зло. Но най-голямата ни глупост бе, че се намесихме в Троянската война.

Ние, боговете, се разединихме и се принизихме дотам, че се бихме заедно с простосмъртните.

Аз бях на страната на троянците. Намирах, че са жертва на завоевателна война. Богоравният певец Омир възпя много от подвизите ми. Например чудесна е сцената, в която аз тръгвам пред Хектор срещу ахейците „с облак покрил раменете си, носещ опасна егида, бурна, искряща и цяла космата, която всява сред смъртните бягство“...

Тогава ахейците намериха убежище чак до своите кораби гладки.

И още колко пъти обръщах щастieto на боя в полза троянците...

Те ми се отплащаха. Колеха в моя чест тлъсти юници изгаряха бутове, двойно обвити в тлъстина, а останалото го опичаха и изяждаха, като обилно го поливаха с вино.

Какво вино имаше Троя! И троянци се подкрепяха, подкрепяха с вино...

Но ето меднохитонните ахейци се отчаяха, отказаха да воюват и отплаваха с техните кораби черни.

Даже в знак на мир оставиха пред Троя дървен кон, а привидният изменник измежду ахейците Синон съобщи на троянците, че конят е дар за Атина Палада. Влезе ли той в Троя, няма от какво да се боят конеборците троянци – градът завинаги ще бъде запазен от врагове.

Троянците повярваха и вкараха данайския дар в града.

През нощта от коня наизлязоха скритите в него герои, начело с Одисей, отвориха портите на града и... настъпи последният ден на великата Троя.

И аз, огорчен и печален, изоставих моите любимци и се възвех на Олимп.

Викаха ме в скръбта си троянците, молеха: ме с ридания, питаха защо Феб-Аполон ги е изоставил... Не им отвърнах. Безполезно е да водиш разговор с хора, които сами поканиха Гибелта в своя град. Защото не от скудоумие и самоувереност пострадаха троянци, а от виното, що се изля в чест на победата.

И тая нощ в града нямаше ни един трезвен троянец.

Напразни бяха опитите ми да будя спящи от преливане войски.

И излезе, че аз, страшният и неукротимият, бях по-беден не от високотронния Зевс, не от всесилната му щерка – мъдрата Атина, нито от земетръсеца Посейдон, а от пияния веселяк Дионисий – бога на лозите и виното.

И преживях велик срам, затова се потрудох да не узнаят потомците истината за падането на Троя. Вдъхнових сляп човек да възпее подвизите на героите, та никой да не го вини в изопачаване на очевидното.

И векове привържениците на Илион хулят хитроумния цар Одисей, без да се сетят, че коварство прояви не той, а Дионисий.

А аз и досега се чувствавам унизен. И когато на пир боговете ме помолят да взема звънка лира и да изпея хвалебна песен, аз навеждам глава и вместо:

„А боговете седяха на златния под при Кронида
и си говореха. Хеба нектар им поднасяше сърчно.
Весело те си подаваха златните чаши взаимно,
гледайки често надолу свещения град на троянци...“

запявам:

„Срам за троянци прославени
и пълногръди дарданки“...

Не, не мога да скърша език и да споменавам своя позор, още повече в присъствието на Дионисий.

А няма как да го извикам на двубой и да го надвия – винаги е пиан. Смехотворно е дори да се помисли за единоборство с него. Ще стана смешен чак в очите на хората. Те и без това обичат Дионисий много повече от мене, макар че аз съм ги научил на всички изкуства, а той – само на пианство.

И кажете, о, неподкупни свидетели, къде е справедливостта, щом и между нас, боговете, я няма?

– Е, и... това ли е всичко? – каза Марта Матева.

– А ти какво искаш да бъде? – малко раздражено отвърна мъжът ѝ.

– Ами... нещо... по-така...

– Напиши ти нещо „по-така“ – се ядоса мъжът ѝ. – И защо ли съм седнал да ти чета? Какво ли разбираш от литература и фантастика?

– Пардон! – вежливо се разсмя Марта. – Кое тук е литература и кое – фантастика... може ли да обясниш на бедната певица Марта Матева? Вместо да си гледа съвременните романи... разписал се квазифантастични истории. Да не би това да вдигне реномето ти на писател? Напротив. Всички ще видят, че ти липсва елементарна фантазия и ще си рекат: „Тоя Матев... жена му най-талантливата певица... пък той... пише... антиалкохолни съчинения. Поне сам да беше враг на виното, а то... чак Троянската война намеси, та да убеди човечеството във вредата от пианството.“

– Новелата не е завършена. По-нататък ще проследя всички пороци на вековете, видени през очите на някой бог.

– И ще обявиш на целокупното общество, че империята на инките е пропаднала поради тютюнопушене, арабският халифат – заради опиума, Рим – заради разврата, а нашата цивилизация... заради... неверието си.

– Какво имаш предвид?

– Не вярват. Ни в бог, ни в дявол, ни в летящи чинии. Откъде ще им вземеш бог, та да говори като очевидец?

– То си е моя работа. А сега ме интересува друго – какво е отношението ти към летящите чинии?

– Положително. Нека си летят. Не ми пречат никак.

– Защо мислиш, че ги има?

Марта се усмихна с печално снизхождение и отвърна:

– Любезни мой, дали аз мисля, че ги има, или мисля, че ги няма, за тях едва ли е от значение. Това е. Или съществуват, или не. Не съм аз тая, която ще каже.

– Ти, която сънуваш най-фантастичните, най-най-най... невъзможни сънища!

– Именно. Летящите чинии са много беден къшей за мен. Свикнала съм с пищни блюда. Че аз съвсем скоро сънувах как никнат космическите градове. Най-напред в почвата се синтезират арките, които носят тройките. Те се извисяват, запълват се, а всички стени са такива, че по тях растат цветя и виещи се растения. Моят гид ми напомни: обърнете внимание на отоплението. Оказа се, че за ТЕЦ се използва горещото ядро на планетата. Вкарват се сонди, водата се сгрива и отоплява градовете...

– Не е нова като идея...

– Като не е ново, хайде осъществи го де!

– Кой? Аз?

– Ами аз ли? Да не искаш да зарежа пеенето и да хукна да отоплявам Земята? А ти най-спокойно би могъл да оставиш писането и да сториш нещо полезно за хората. Може и да не е точно общопланетно отопление. Говоря по принцип, въобще... за всички безделници...

– Значи аз съм безделник.

– Като че ли така излезе.

– И трябва сега да доказвам обратното, за да спечеля уважението ти.

– Що ли ти трябва? – въздъхна Марта. – то е мъчна и дълга работа...

Матев бе нервиран не на шега. Той стана от масата. Оправи връзката си, закопча сакото и произнесе тържествено:

– Винаги са ме привличали трудностите. Надявам се, не си забравила, че прекратих кариерата си на учен, за да се заловя с трудното писателско поприще. Но щом ти намираш, че писател е равностойно на безделник, аз ще продължа изследванията си и ще докажа на някои примадони... на какво съм способен.

Думата „примадони“ Матев произнесе така, че „публиката“ остана с впечатление, че не се отнася само за Марта.

– Ами докажи – миролюбиво се съгласи Марта, – само че преди

това ме откарай до Новиград. Довечера трябва да пея на фестивала.

– Сега пък ново двайсет и пет! Защо не ми съобщи два часа преди концерта?

– „За изненада“ – Марта изпя фразата на мадам Бътерфлай. И продължи най-безгрижно. – Преди да се оженим нали ми каза, че цял живот ще бъдеш роб на моите желания.

Матев изпухтя, едва успя да измърмори:

– Ако не се лъжа, това беше преди пет години. А времената се менят.

– Как не! – отсече Марта. – Времената са си едни и същи. Само хората се менят. Нищо. Ще го преживеем някак. Щом ти не искаш, ще помоля новия диригент да ме заведе. В никакъв случай няма да ми откаже.

– Ти си непоносима! Винаги си била непоносима и ще си останеш непоносима!

– Че кой те кара да ме понасяш?

Матев примижа от недоумение.

– Не ме понасяй! – заяви Марта. – Само ме отведи до Новиград.

После си взе чантата, нареди на бавачката какво да прави, нагъделичка сина си и обеща да му донесе козленце с копитца, меченце с лапички и някакво загадъчно същество, на име Ушо-кожушо.

Матев наблюдаваше сцената унило. Каза само:

– Жалко. Колко мило и умно момченце. Би могло да излезе нещо от него, ако не беше син на Марта Матева.

– Напук на тебе пък ще излезе!

Марта не уточни какво, как, кое ще излезе и заслиза към гаража.

Матев тръгна след нея кисел и ядовит и за да вбеси жена си, взе да я увещава да се запише в курсовете за любители-шофьори. Но Марта въобще не му обърна внимание. Още преди да потеглят беше включила телевизора в колата и гледаше как към космоса плавно полита някакво светещо тяло.

Начумери се и смени канала.

Улучи ски-състезания и викна:

– Слалом! Любимата ми дисциплина.

Матев я загледа право в очите и изрече бавно.

– Мартичка! Изслушай ме! Там – и той посочи телевизора, – на шести канал предават моята пиеса „Цвете от космоса“.

– Тъкмо! Ще ми я разкажеш, докато пътуваме. А състезанията няма кой да ми ги разкаже.

Матев сложи ръка на рамото ѝ и продължи с покъртителен тон:

– Марта! Защо ти никога не се интересуваш от мен, от моите тревоги, от работата ми? Може би не ме обичаш?

– Глупости! – сръза го Марта. – Обичам те, та пушек се вдига. Само че аз още преди да се оженим ти обясних, че съм си такава. Ти тогава каза, че няма значение, пък сега се оплакваш...

– Марта! Поне малко внимание... – продължи с патетичен глас Матев.

– Не ми е интересно бе, Матю! – детски се заглези Марта.

Тогава Матев се обиди:

– Не ти е интересно творчеството на твоя мъж. Интересни ти са само твоите чуждопланетници! Тях сънуваш всяка нощ, не мен!

– Притрябвало ми е да те сънувам! Нали си до мен? А знаеш ли? Аз си завъдих други чуждопланетници. Онези, старите, бяха зли и искаха, да ни изтребят. После се отказаха и се запиляха някъде. Сега има едни понички, много приятни и доброжелателни! Искат да се срещнат с нас...

– Точно с тебе или с човечеството?

– С мене, разбира се, какво общо имам аз с това побъркано човечество?

Колата на Матев влезе в тунел...

В следния миг Матев осъзна, че на това място не е имало и на може да има тунел. Но докато мине това през ума му, пред тях се разтвори някакъв шлюз и колата се намери в голям кръгъл салон със сводест таван.

Марта каза само:

– Видя ли?

После се заглежда с любопитство и отвори вратата на колата.

Матю инстинктивно се опита да я задържи, но Марта протегна крак, опипа пода и като се увери, че е твърд, излезе и поздрави:

– Добър ден!

Мъжът ѝ се хвърли пред нея като да я защити, само че нямаше от кого и от какво.

Край стените на залата стояха няколко... чуждопланетници. Стояха си съвсем мирно.

– Хуманоиди! – прошепна Матев.

– Никакви хуманоиди! Абе, баш са си хора, само че съвсем други – важно заяви Марта.

В този момент един от чуждопланетниците се раздвижи и Матев започна да „чува“ мислите му. Не всичко им беше понятно, но все пак разбраха, че чуждата цивилизация поздравява хората и се радва на

техния възход. Хората били разумни, хората били щедри и обаятелни, но нещо пречело да се установи контакт с тях.

– Че какво толкова ви пречи? – не се стърпя Марта.

Чуждопланетниците се вцепениха, после нещо като усмивка смекчи неподвижните им лица.

Марта разбра, че за първи път човек им задава въпрос. Дотогава всички хора, с които хуманоидите се срещаха, само бяха отговаряли.

– И справедливо ли е винаги само ние да отговаряме? На човечеството му е дошло до гуша от отговорности – не преставаше Марта.

– Внимавай какво вършиш! – опита се да я спре ужасеният Матев. – Те са всемогъщи, разполагат с невероятна техника, безумие е да ги дразниш.

– Че какво като са всемогъщи бе, Матю! – се дръпна Марта. – Аз пък съм човек! Нека се отнасят с мен любезно, по човешки... А те ме държат права!

Последното изречение разтревожи домакините, които дотогава следяха думите ѝ с твърде особени изражения.

Те се опитаха да обяснят, че на тях не им са нужни уреди... подобни на столове, и затова...

Марта не ги доизслуша. Кимна с разбиране, сви колене и се разположи на пода.

След кратко смайване, домакините последваха примера ѝ. На самотно стърчащия Матев не остана нищо друго, освен да се присъедини към това мило общество, насядало като диво племе край огъня.

Междувременно Матев започнаха да възприемат... отговора на хуманоидите на първия въпрос на Марта – какво толкова им пречи да влязат във връзка с хората.

Оказа се, че хуманоидите отдавна кръжат над Земята и... търсят чиста, свободна и разумна „територия“. Търсят хора, които да ги посрещнат умно, откровено, с чиста съвест, но... Всички човешки мозъци са заети, ЗАЕТИ. Заети от грижи, сметки, войни, сделки, работа, образование, страх, срам, неверни представи, болки, съмнения, страсти и пороци, ПОРОЦИ. Човечеството пие, човечеството пуши, човечеството взема опиати, измъчва себеподобните си... човечеството няма свободна територия в мозъка си, за да приеме освен своята, поне, една чужда цивилизация...

Матев все по-ниско навеждаше глава, сякаш сам приемаше укорите, отправени към човечеството, и с пророчески глас мълвеше:

– Срам! „Срам за троянци прославени и пълногръди дарданки!“

Срам и за човешките гении! Дойдоха пришълци от световете и ни намериха спящи и пияни.

Марта го погледна учудено:

– Какво баеш, Матьо? И какво толкова сме се провинили? Такива сме си. Ако не им харесваме, да си подадат оставката!

Тогава по лицата на чуждопланетниците заиграха почти истински, човешки усмивки и Матеви разбраха, че в отговор на откровеното държане им се разрешава велика привилегия: да зададат един въпрос. Но, този въпрос ще бъде отговорено точно и ясно, а отговора Матеви трябва да представят като творение на собствените си умове.

Матев се изпоти от вълнение – не е леко да си човекът, който би могъл да разреши поне един от съдбовните въпроси на човечеството.

Нещастният мозък на Матев щеше да избухне от напрежение: Кое е по-важно? Кое е най-важно?...

И тогава се чу веселият смях на Марта:

– А можете ли да ми кажете как ще изглежда животинче с име Ушо-кожушо?

Матев припадна.

След секунда му върнаха съзнанието, успокоиха го и се опитаха да му внушат, че всеки човешки въпрос е важен и че не е от голямо значение ще спечели ли той, Матев, вечната благодарност на човечеството, като се изяви като голям учен. И го убедиха, че е по-добре да насажда чрез книгите си добродетели и търпимост между хората, отколкото да скърби, че не е решил един голям въпрос.

Накрая на Марта бе връчено нещо като скулптурно изображение (прилично по-скоро на детска играчка), което би трябвало да е животинчето с име Ушо-кожушо. (По-късно това „животинче“ стана знак на Световния детски съюз.)

Марта прегърна тоя Ушо-кожушо и...

Колата на Матеви излезе от някакъв тунел.

У Матев остана смътното съмнение, че тоя тунел не е тунел и не стои на мястото си. Отби от пътя, спря... и видя в ръцете на жена си Ушо-кожушо.

Отърси глава, легна с лице към земята и престоя така близо час. После стана и попита:

– Мислиш ли, че е нужно да ходим в Новиград?

– Е, как? Нали трябва да пее? И освен това да купя козленце с копитца и меченце с лапички.

Матев допря чело до нейното и тъжно произнесе:

– Мартичка, ти си непоправима! Винаги си била непоправима! И дай боже да си останеш такава!

КРАЙ

© 1989 Величка Настрадаинова

Сканиране, разпознаване и редакция: Преслава, 2008

Издание:

Величка Настрадаинова. „Невероятната Марта“, НФ разкази, изд. „Отечество“, София,
1989

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/3134>]